

COLONIA IULIA CONCORDIA APAMEA SİKKELERİ

E. Bosch

I

Şehrin mevki'i:

Bugünkü Mudanya'nın bir kilometre cenub-ı şarkında, Kios körfezinin Cenup sahilinde bir harabe kâindir ki, bunun antik devirdeki Apamea olduğunu bir kitâbe isbat etmektedir¹. Bu mevki, orta ve yukarı Odryses ovasından Mysia Olympos (Uludağ)' na kadar devam eden, körfezin, cenup hinterlandının tabii limanıdır. Prusa'nın limanı² olması dolayısıyla Apameia'nın hâiz olduğu ehemmiyeti, bugünde Bursa'nın limanı olan Mudanya hâizdir³.

Şehrin tarihçesi:

Şehrin daha eski devirlerdeki tarihi hakkında elimizde hemen

¹ R. Kiepert, *Karte von Kleinasien in 24 Blätt*, Berl. 1902 — 1908. Sekt. B II Brussa; Perrot, *Expl. Arch.* I, 12; orada bir antik tiyatro ve iki antik rıhtım kalıntısı bulunmuştur (Krs. *Segelhandbuch Levante*, s. 228; Lehmann-Hartleben, *Antike Hafenanlagen*, s. 244). Tiyatroda bulunmuş olan bir heykel kaidesinin kitabesi (*CIL*, III, 335, bunun için Perrot, I, s. 13) *Col(oni-) Iul(ia) Concordia Apamea*'yı adak adayı olarak tesmiye etmektedir. Krs. keza *CIL*, III, 6992.

² Plin. (*n. h.* V, 149) göre Apameia dahilde kâindir. Fakat isim münâsebetinin manâsı şekilde al sine çevrilmesinin gösterdiği gibi (5,143), Plinius'un şehir hakkındaki bilgisi çok vuzuhsuzdur. Apameia'nın doğrudan doğruya deniz kenarında olduğunu App., *Mithr.* 77 καὶ Τριάριος μὲν Ἀπάμειαν εἰλην ἐπιπλεούσα ç. «Triarius Apameia'ya yelken açtı ve orayı zaptetti» öğretmektedir. Krs. keza aşağıda deniz tipleri hakkındaki fessil s. 15.

³ Baedeker, *Konstantinopel, Kleinasien, Balkanstaaten*, 1914, s. 252; Keza orada Bursa ile Apameia arasındaki antik yolun bugünkü demir yolu tarafından temsil edildiği bildirilmektedir. Apameia ile Bursa arasındaki sıkı münâsebeti Bursa'lı Dio'nun 40 ıncı nutku açıklamaktadır. Bunun için krs. Clausen, *De Dionis Chrysostomi Bithynis quae vocantur orationibus quaestiones* (Diss. Kil., 1895, s. 52 vdd.).

hiç bir bilgi mevcut değildir. Bu hususta bize en ehemmiyetli ma'lûmatı Stephanos Byzantinos te'min etmiş bulunuyor:

Μύρλεια. πόλις Βιθυνίας, ἢ νῦν λεγομένη Ἀπάμεια. ἀπὸ Μύρλου τοῦ Κολοφῶ νῆων ἡγεμόνος. Νικομήδης δὲ ὁ Ἐπιφανής, Προυσίου δὲ υἱός. ἀπὸ τῆς μητρὸς Ἀπάμας Ἀπάμειαν ὠνόμασεν. οἱ δὲ ἀπὸ Μυρλείας Ἀμαζόνος κ. τ. λ.

Tercümesi: «Myrleia, bir Bithynia şehridir ki, bugün Apameia adını taşıyor. Kolophon'luların başkanı Myrlos'a izâfeten adlandırmıştır. Nikomedes Epiphanes, Prusias'ın oğlu, annesi Apama'ya izâfeten ona (şehre) Apameia adını verdi. Diğer bilginlere göre o (şehir) Amazon Myrleia'ya izâfeten adlandırılmıştır».

Myrleia'nın, Kolophon'luların en eski iskân yeri, ve bir te'sisleri olduğunu Plin. (n. h. V 143) şu: *Apamea, quae nunc Myrleia Colophoniorum*⁴ (Apameia, bugünkü Myrleia, Kolophon'luların bir te'sisi) ibâresiyle ifade ediyor. Roma İmparatorluk devri sikkeleri üzerinde müteaddit defâ bir Apollon heykeli tasvirinin bulunması ve yanındaki yazı ile bunun Klaros Apollon'unun resmi olarak tavsif edilmesi de bu ciheti te'yid etmektedir (Krs. aşağı. Nr. 21). Fakat asıl şehir, Yonyalıların buralarını kolonize etmelerinden çok daha eskidir; zira Myrleia adının Greklerden önceki devreye âid olduğu muhakkaktır. Bu adın Küçük Asya dillerinden, *mura*⁵ kökünden iştikak etmiş olduğu ve Myra, Myrianda, Myrina, Lamyr, Limyra Limyros ve Smyrna, Smyraleia gibi teşkillere âid olduğu anlaşılıyor⁶. Fakat bu münâsebette şehrin adını Amazon Myrleia'dan aldığı hakkındaki tâlî gelenek tamamiyle başka bir önem kazanmaktadır. Myrina ve Smyrna da henüz tarihî zamanlarda ibâdet gören Amazonlar tarafından kurulmuştur⁷ ve

⁴ Krs. Mela, I, 99; Hirschfeld, RE, I, s. 2664 nr. 5; Bitabel, Die Ion. Kolonisation, s. 209; Plinius, isimleri birbiriyle karıştırıyor. Krs. not. 2
⁵ Sundwall, Die einheimischen Namen der Lykier, Klio Beiht., 11 (1913), s. 156.

⁶ Συμράλεια «Smyralia» Myrleia - Apameia'nın gayet yakınında aranması lâzım gelen Kaisareia — Germanike tesmiye edilmiştir, Ptol. 5, 1, 3 (Συμράλανή Müller'in tahminidir). Μύρλεια «Myrleia» ve Συμράλεια «Smyraleia» dedi ki l' nin hititçe l - son ek (Kretschmer, Glotta, 1932, s. 90 vdd.) olup, olmadığı hakkında kesin bir hüküm verilemez. Bu son ek mülkiyet manasına gelebilir; yâni «Myra şehri», Μύρρολος Myrsos'un oğlu Myrsos'a âid olarak izah olunur.

⁷ Thümpel, Myrina ML, II, s. 3309; Waser, Smyrna ML, IV, s. 1087; Türk, RE, II 5, s. 727.

Amazon Smyrna, Adonis'in anası Myrrha ile aynı addedilmektedir⁸. Bundan dolayı, bu Amazonların arkasında bir eski Küçükasya ilâhisi gizlidir. Likyadaki Myra şehrinin baş ilâhesi böyle bir ilâhedir ki, tarihi zamanlarda Artemis'le eşit tutulmuştur. Lâkin Artemis (DĪANA LUCĪFERA bk. Nr. 17) Myrleia-Apameia'nın da baş ilâhesidir. Bunun için Amazon Myrleia hakkındaki gelenek hakıyki olanıdır ve Kolophon'lu Oikist Myrlos, şehrin adını izah için, Amazon Myrina yerine de bir Heros eponymos Myros koymaya çalışıldığı gibi, (Steph. Byz. s. v. Μύρλεια), muahhar bir uydurmadır.

Kolophon'lular tarafından burasının ne zaman iskân edilmiş olduğunu bilmiyoruz. Myrleia'nın ilk sikkelerinin IV. asra âid olduğu anlaşılabilir olup (RG, 247 vdd.), bu sikkeler diğer hususlarla beraber, Apollon başını ve arka yüzünde bâzan İyra yahut bir üç ayaklı kazan göstermektedir. Bunun yanında Attika te'sirini muhtemel kılan Athena tasvirleri de bulunmaktadırlar⁹. Bununla beraber ilâhenin kültü önemli olmasa gerekir; İmparatorluk devrinde ilâhe yeniden Gordian zamanında ancak bir def'a görünmektedir (Nr. 79). M. Ö. 202 yılında Myrleia Makedonya kralı Philipp V. tarafından müttefiki Bithynia kralı Prusias I. le beraber Kios'la aynı zamanda tahrip edildi¹⁰. Strabon (12, 4,3) şöyle diyor:

⁸ Krs. Not 7 de verilen belgeler. Adonis'in ve Attis'in görünüş şekli bir ağaçtır. Smyrna - Myrrha bir (myrrha = mürr) ağacına tahavvül etmektedir. Lykya'nın Myra şehrinin baş tanrısı eski bir idol olarak, bir ağaç üzerine oturmuş bir halde tasvir edilmektedir, BMC, Lycia vs. levh. 15, 6. Bundan dolayı *mura* kelimesi kökünde, bir eski küçük Asya ağaç ilâhesinin adına ihtimal vermek isteniyor. *Mura*, Hitit kralları Mursilis I ve II nin adlarında da saklıdır. Fakat burada, l - son ek, Myrsilos da olduğu gibi, baba adıyla tesmiye mânasını hâiz olamaz; zira Mursilis I, Suppiluliuma'nın bir oğlu, Mursilis II ise Arnuanda'nın bir oğlu idiler (Kretschmer, Glotta, 1932 s. 91). Bununla beraber isim theophor olabilir: «ilâhe Myra'ya adanmış», Attalos = Lydce Attalis «tanrı Attys'e adanmış» tesmiye edilebildiği (Kretschmer, Idg. Forsch., 1927, s. 268) ve Amalios, BCH, 1893, s. 251, 27; Amalios'e irca edilmesine rağmen (Kretschmer, Göstr. ger., s. 269 da olduğu üzere) «Ammay'a adanmış» şeklinde olduğu gibi.

⁹ Myrleia'nın en yakın civarında Atinalıların Daskylion, Kios, Astakos üzerindeki hakimiyet sahaları uzanmaktadır. Bunlar Atina'nın haraç listesinde tesadüf edilen şehirlerden ancak bir kaçıdır. Krs. IG. Ed. min., I. s. 191 vdd. Bilindiği üzere, Myrleia'nın ana şehri Kolophon da Atina devletine âitti. IG, aynı yerde.

¹⁰ Ed. Meyer, RE, III, s. 518. Hâdiselerin birbiriyle olan tarihi münâ-

κατέσκαψε δὲ τὴν Κίον Φίλιππος, ὁ Δημητρίου μὲν υἱὸς Περσέως δὲ πατήρ, ἔδωκε δὲ Προυσίᾳ τῶ Ζήλῃα, συγκατασκάψαντι καὶ ταύτην καὶ Μύρλειαν ἀστυγείτονα πόλιν, πλησίον δὲ καὶ Προύσης οὖσαν ἀναλαβῶν δ' ἐκείνος ἐκ τῶν ἐρσιπίων αὐτὰς ἐπανόμασεν ἀφ' ἑαυτοῦ μὲν Προουσιὰδα πόλιν τὴν Κίον, τὴν δὲ Μύρλειαν Ἀπάμειαν ἀπὸ τῆς γυναικός.¹¹

Tercümesi: «Philippos, Demetrios'un oğlu ve Persevs'in babası, Kios'u tahrip etti ve onu Ziaelas'un oğlu Prusias'a verdi ki, o da aynı zamanda Prusa'nın yakınında bulunan komşu şehir Myrleia'yı tahrip etti. Bu (Prusias) harabelerden şehirleri yeniden inşa etti ve Kios'u kendisine izâfeten Prusias, Myrleia'yı zevcesine izâfeten Apameia tesmiye etti».

Yeniden inşâ edilen şehir bir Bithynia şehri olup, bu tarihten itibaren Apameia adını taşımıştır. Şehir sikkeleri darbi sona erdi ve ancak Romalıların memlekete sahip olmalarından sonra tekrar başladı (RG, s. 249, 28 vdd). Bu zamanda sikkeler üzerinde şehrin adı şöyledir: Ἀπαμείων (RG, 28-29), Ἀπαμείων Μυρλεανῶν (RG, 30), yahut Ἀπαμείων τῶν Μυρλεανῶν (RG, 31).

Roma kolonisi. İsmi şekli:

M. Ö. I. asrın ikinci yarısında Apameia bir Roma kolonisine mâlik oldu¹². Şehir Üçüncü Mithradates harbinde ağır felâkete uğradı ve mevki'in önemi, büyük zâyîâtâ mâruz kalmış olan halkın yeniden kuvvet bulmasını icabettirmekte idi¹³. Koloninin

sebeti hakkında: Niese, *Griech. u. maked. Staaten*, II, s. 580 vdd; Geyer, *RE*, XIV, s. 751. Holleaux, *Rev. des ét. anc.*, 1820, s. 237 vdd; 1921, s. 181 vdd.

¹¹ Krş. Hermipp. Fr. 72 (FHG, 3, 51). Strabon'un kayıtlarına, yukarıda Steph. Byz. daki zikredilen kayıtlar uymamaktadır. Ad. Wilhelm'in, *Öjh* 1908, s. 76 vdd. açıkladığı Pire'den bir kitâbe, Apama'nın avcı II. Prusias'ın zevcesi olduğunu ve onun oğlu Epiphanes Nikomedes'in M. Ö. 149 da hükümdarlığa geçtiğini öğretmektedir. Bu vaziyetler Steph. Byz. in ihtarının istidlâl ettirdiklerine temamiyle uymaktadır. Buna göre, Myrleia'yı Apameia olarak tesmiye edenin I. Prusias değil, daha ziyade ancak yarım asır sonra, Nikomedes Epiphanes olduğu anlaşılıyor. Bununla beraber, Prusias I.'in şehri yeniden inşâ etmesi imkân harici değildir. Bu husûs, bu kralın enerjisine ve uzak görüşüne temamiyle uygun bir şeydir.

¹² Strabon 12, 4, 3; Plin, *n. h.*, V, 140; Plin, *ad. Trai.* 47/8. Dig. 50, 15, 10. *CIL*, III, 335; 6992.

¹³ App. *Mithr.*, s. 77: Τριάρτος μὲν Ἀπάμειαν εἶλεν ἐπιπλεύσας, καὶ πολλῆ τῶν Ἀπαμείων συμφορῶντων ἐς τὰ ἰσθὰ ἐγένετο σφαγή. tercümesi:

adını esas tam şekliyle Hadrianus zamanına âid bir sikkeden öğreniyoruz (Nr. 24): *col(onia) Iulia Concord(ia) Apameia*¹⁴. Bu isim muhtelif şekilde, en fazla CICA olarak kısaltılmıştır. Septimius Severus zamanında *Augusta* unvanı ilâve edilerek o tarihten itibaren sikkeler üzerinde ekseriyetle *colonia Iulia Concordia Augusta Apamea*, yazısı bulunmakta olup, bu da birincisi gibi çeşitli şekilde kısaltılmıştır¹⁵. İsmi bu genişletilmiş şeklinin yanında eski kısaltma, CICA Philippus zamanına kadar bir taraftan devam etmekte olup, münferit olarak Gallienus zamanında tekrar *col. Iul. Conc. Apam.* şekline rastlanmaktadır (Nr. 97).

İsme nazaran, koloni, Caesar tarafından olduğu gibi Augustus tarafından da 27 yılından önce teşkil edilmiş olabilirdi. Fakat İmparatorun, koloniler gönderdiği eyaletleri saydığı, Mon. Anc. cap. 28 de Bithynia-Pontus yoktur. Bundan dolayı bu eyaletteki kolonilerin hiç birisi onun tarafından meydana getirilmiş olamaz¹⁶. Şehrin eski ismi *Mύρλεια* ya son defa olarak 48/7. yıla tarihlenen ve C. Vibius Pansa vali adını da ihtiva eden sikkeler üzerinde rastlanmaktadır (RG, 30. 31). Yeni koloninin ilk sikkeleri Augustus zamanında darp edilmiş olup, ön yüzünde DIVOS IVLIVS (Nr. 12), DIVO IVLIO (Nr. 7-8, 10-11) yahut DIVOM IVLIVM (Nr. 9) yazısı ile Divus Caesar'ın bir portresi mevcûd bulunmaktadır.

Apameia'nın Pharnakes harbi sırasında, eyalette tevakkuf eden Caesar tarafından, 47 yılında kolonize edilmiş olduğu muhtemeldir. Sinope'ninki ile birlikte aynı tarzda teşkil edilen koloni ismi¹⁶

Triarius Apameia'ya yelken açtı ve onu zaptetti; ve tapınaklara kaçan Apameia'lılar büyük bir kati-i âmg mâruz kaldılar». Oros. 6, 2, 23: *eo tem vero Lucillus impetu Apamiam vastavit*. Krş. Memn. 41, 1 (FHG, III, 547).

¹⁴ Krş. Flaviuslar devrine âid kitâbeler *CIL*, III, 335 ve 129 yılına âid 6992: *Col. Iul. Conc. Apamea*.

¹⁵ Kitâbeler ilâvesi suretiyle uzatılan ve ma'nâsı genişletilen isim şekillerine rastlanmıyor.

¹⁶ Mommsen, *Res gestae*, 2 s. 120. Bithynia — Pontus eyaletinin ikinci kolonisi *Colonia Iulia Felix Sinope* (Sinop) olup, ismi Apameia'nın ismine temamiyle benzer şekilde teşkil olunarak, Caesar tarafından kurulmuştur. İsmi bilmediğimiz ve ancak muvakkat bir zaman mevcûd olan Heraklea kolonisi daha Aktium muhaberesinden önce, tekrar tahrip edilmiştir ki, Antonius'un şarktaki hâkimiyetinden önce kurulmuş olmalıdır. Şu halde bu da aynı suretle Caesar'ın bir eseri olabilir. Krş. Strabon, 12, 3, 6.

ve her iki şehrin ihraz ettiği müsavi hukukî mevki¹⁷, diktatörün aynı zamandaki emirleri ile bu yeni te'sislerin vücûde geldiklerine delâlet etmektedir. (Kronoloji için krş. Nr. 7).

Sinope'nin *Felix* unvanı gibi burasının da *Concordia* unvanı, artık delâlet ettiği «fâl-i hayrı» ihtiva etmiyor¹⁸. Diğer unvan *Augusta*, şehre Severus tarafından tevcih edilmiştir. Zira bu unvan her yerde bu zamandan önceki sikkeler üzerinde mevcûd olmamakla beraber, Flavius, yâni Hadrianus zamanına âid her iki kitâbe *CIL*, III, s. 335 ve 6992 üzerinde de yoktur¹⁹. Bu isim ilk defa olarak, Severus'un bir sikkesi üzerinde (Nr. 43) görünmektedir ki, portreye göre imparatorun ilk zamanlarına âid olması lâzım gelmekte olup, COL CONC AVG APAM DD şeklinde ve bir çelenkle çevrilidir. Hayatın, sağlığın, tahtiyarlığın sembolü olarak²⁰ çelenk yazıyı fevkalâde, saadet bahş eden bir şey halinde tebârüz ettiriyor.

33 mm. ölçüsünde olan sikkenin büyüklüğü de, — ihtimal bir drahmi kıymetinde idi — şayan-ı dikkattir; zira sâir sikkelerde yalnız şehir adı arka yüz tipi olarak görünmemektedir (*CICA* yahut *CIC* şeklinde (Nr. 9, 10, 59); *CICADD* çelenk içinde (Nr. 63) Caracalla, portreye göre 205 ve 208 arasında, 18 mm.) ve dâima küçük kıymetteki bir sikke bahis mevzu'udur. Bundan dolayı, sikke yeni ismin tevcihi münâsebetiyle darp edilmiştir; daha önce bir Caracalla sikkesi üzerinde, onu genç, defne dalı ve Augustus unvanı ile gösterdiğinden (Nr. 53) ve aynı suretle bir drahmi olduğundan, isim, imparatorun oğlunun Augustus'luğa ta'yini münâsebetiyle 198 yılında (*KM*, s.47) tevcih edilmiştir.

¹⁷ Her ikisi *ius Italicum* idiler, *Dig.* 50, 15, 10; Şu halde Roma devletinde tevcih edilebilen en iyi haklara mâliktiler. Her iki Koloninin Partların mağlûbiyetinden sonra, Caesar'ın son muazzam plânı olan Hazer ve Kara-deniz etrafından cenubî Rusya, Germania ve Gallia içinden Roma'ya avdet (*Plut. Caes.* 58) seferi ile alâkalı olduğu yakın bir ihtimaldir. Apameia, Marmara üzerinden geçişi ve geri ile olan irtibatı emniyet altına alıyordu. Sinop, Kara-denizin şimalinde harekâta bulunan bir ordunun iâşe ve ikmalî için tabii bir üs idi.

¹⁸ Bu, bir legion unvanı olamaz. Zira *Concordia* unvanını taşıyan yegâne legion, legion III. Italica olup, bunu imparator Marcus vücûde getirmiştir. Ritterling, *RE*, XII, s. 1532,

¹⁹ Krş. not 14

²⁰ Canszyniec (*RE*, XI, s. 1589 vd.) ra'îmen, çelenğin böyle bir esas manâsi olduğunu kabûl etmek lâzımdır.

Roma kolonisi olması sıfatı ile şehrin karakteri ve hukukî mevki'ine uygun olarak sikkelerin yazıları umumiyetle lâtince ve lâtin harfleriyle yazılmıştır. Serbest şehir cumhuriyetlerinde olduğu gibi, sikke darp etme hakkı, halk meclisinin (Demos) hükûmranlığına işaret eden Demotikonun genetik pluralis'i ile ifade olunmayıp, *D(ecurionum)* *D(ecreto)* ilâvesiyle, genetik singularis halindeki koloninin adı vasıtasıyla -ki böylece şehrin *Ordo decurionum*'u Roma senatosuna tekabül ediyor²¹-sikke darb etme hakkını istimâl eden makam tavsif edilmektedir.

Natemam isim şeklini hâiz bâzı sikkelerin Apameia'ya âid olduklarında tam bir emniyet görülemiyor. Bunların arka yüzlerinde menşe mahallinin işareti olarak yalnız *CIC* (Nr. 10. 12. 15. 16) yahut sadece *DD* (Nr. 7. 8. 11. 21. 28) vardır. *CIC* kısaltması'nın Apameia'dan başka bir koloniye tahsisi hemen-hemen mümkün olmamakla beraber, bütün bu sikkeler usul ve îmal bakımından diğer Apameia sikkeleriyle tam bir uygunluk göstermektedirler. Augustus sikkeleri Divus Iulius portresini ihtiva eden (bk. yuk. s. 241) emisyon grupuna âid olup, arka yüzünde *C. I. C. A. D. D.* yazısı bulunan (Nr. 9) daki sikke ile ta'yin edilmektedir. Prokonsül M. Granus Marcellus adını ihtiva eden ve fakat darp edildiği yer hakkında bir kayıt bulunmayan (Nr. 13) «Augustus ve Livia», Marcellus'un Bithynia'da prokonsül olarak bulunmuş olmasıyla²² ve lâtince sikke yazısından dolayı, ancak bir Roma kolonisinin nazar-ı itibara alınmasıyla ta'yin edilmektedir. Fakat Sinope hariç tutulmalıdır; çünkü eyaletin doğu kısmında vali adlarına tesâdüf edilmemekte ve sikke Bithynia prokonsül sikkeleri grubuna âid bulunmaktadır (*KM*, s. 77 — 99). Gaius'un hemşireleri ve *AGRIPPINA C CAESARIS AVG GERMANICI MATER CICDD* ihtiva eden (Nr. 15), ve Gaius'un kardeşlerini ve hemşirelerini gösteren (Nr. 16) sikkeleri ön yüzünde *DD* ve arka yüzünde *CIC* olmak üzere yalnız usulbca değil, aynı zamanda karakter bakımından da Gaius'un *GERMANICUS CAESAR DEC DEC CIC AP*; ile birlikte (Nr. 14) sikkesine uymaktadır (Nr. 21). (Titus) *VICTO [RIA] AVG DD* yazısı ile aynı tarzdaki yapılış

²¹ *Ordo decurionum* için bk. Kornemann, *RE*, IV, s. 583 vdd; Kübler *RE*, IV, s. 2319 vdd.

²² Muret, *BCH*, V (1881) s. 20 ve *KM*, s. 78.

ve önyüzün aynı şekilde olmasından dolayı (Nr. 20) ile mütecanistir. Buna göre, sâdece hükümlanlık işareti DD ye Apameia da tesâdüf edildiğinden, (Nr. 28) de de (Pius) bir zorluk bulunamaz; zira bereket boynuzu tipi sâir zaman da Apameia da mevcuttu (Nr. 6. 11) ve başka bir yere tahsisini sağlamak mümkün değildir.

sahte sikke:

Katalog, Claudius ismi altında (Nr. 17) grekçe sikke yazısı ve *Muqlsavöv* şehir adı ile bir sikke göstermektedir ki, bu diğer sikkeler çerçevesinden tamamıyla dışarı çıkmaktadır. Burada bir sahte sikke bahis mevzuu olup, orijinalini meydana çıkarmak şimdiye kadar kabil olamamıştır. Fakat sahte olduğunu bildirmek mecburiyeti vardır; çünkü bu sikke, hakıyki olduğu kabûl edilecek olursa, Roma kolonisi yanında eski Grek şehrinin devam edip gittiği ve hatta sikke darp etme hakkını da hâiz bulunmuş olduğu şeklinde ilim âlemini yanlış bir neticeye sevk edecektir²⁸. Grek şehri Myrleia tahrip ve yerine Bithynia şehri Apame'a kaaim olduğundan dolayı zâten bu imkânsızdır (s. 240). Görünüşe göre sikkenin önyüzü mükemmel bir haldedir. Fakat arka yüzdeki yazı: ΚΑΑΠΙΟΞ ΑΠΟΛΛΩΝ ΜΥΡΑΕΑΝΩΝ, solda aşağıda başlamakta olup, bir Apollon heykelinin tasviri etrafını dâire şeklinde çevirerek, aşağıda ve ortada nihayet bulmaktadır ki, bu bir kalpazan tarafından eski zemin üzerine işlenmiştir. Eski yazının bulunduğu zemini sol kenarda kalpazan daha derin yapmış ve böylece ΚΑΑΠΙΟΞ ΑΠΟΛΛΩΝ harflerini meydana çıkarmıştır. Bu sikke yazısında her halde

²⁸ Apameia'lılar üçüncü Mithradates harbinde kayıtsız şartsız teslim oldular. Çünkü muannid bir müdafazadan sonra kapılarını Triavius'a açtılar, fakat buna rağmen katliâm edildiler, *App. Mithr.* 77; *Memn.*, 41, 1; *Krs. Oros.* 6, 2, 23. Böylece siyasî mevcudiyetlerinden vaz geçtiler ve Romalılar onları eski vaziyetlerinde muayyen zaman ve şartlarla bıraktılarsa da, şehir arazisi *ager publicus* ve halk köle oldu (*Krs. Deditio* için; *Taeubler, Imp. Rom.*, 1 s. 14 vdd. s. 22. 397; *Bosch, Roma tarihinin ana hatları*, I, s. 33). Roma Cumhuriyet devrinde âid Apameia sikkelerinin istidlâl ettirdiği üzere (*RG*, 28-31) geçici, mahdut bir istiklâle, şehir sahip olmuşsa da bu her zaman Roma hükümdarlarının arzusu mucibince kaldırılabilirdi. Caeser'in hareket tarzına uyduğu şekilde, Apameia ahalisinin hepinin Roma kolonisine kabûl edilmiş olduğu muhtemeldir ve bu, husûsî kitâbe'lerin grek karakteri ile de tasyit olunmaktadır.

müteakip her iki N M harfi hakıyki olabilir. Sağda aynı suretle zemin daha derindedir; fakat tahrip dolayısıyla o derece pürtüklenmiştir ki, PAEAN harfleri ancak güçlkle seçilebilmektedir. Bunlar hakıyki olabildikleri gibi, sahte de olabilirler. Bu sikke hakıyki ve muvazi bir örneği bulununcaya kadar, bir isbat vesikası olmaktan çıkmaktadır.

SIKKELERİN LİSTESİ

Kısaltmalar

B.	Bakır; arkasındaki sayı, kutru mm. olarak gösterir.
BMC	A Catalogue of the Greek Coins in the British Museum. Pontus, Paphlagonia, Bithynia, and the Kingdom of Bosphorus by W. Wroth. London 1889.
Grose	S. W. Grose Catalogue of the McClean Collection of Greek Coins. Fitzwilliam Museum. Vol. III. Cambridge 1929
KM	C. Bosch Die kleinasiatischen Münzen der römischen Kaiserzeit. II. Teil: Einzeluntersuchungen, Band 1: Bithynien. Stuttgart 1935.
Mü. Kat.	Müzayede katalogu.
NZ	Numismatische Zeitschr.ft. Wien.
RG	Waddington; Babelon Reinach Recueil général des monnaies grecques d'Asie Mineure. I. Paris 1904.
WC	L. Forrer The Weber Collection. London 1922-25.

İmparator Resmi Olmayanlar

- 1 Hermes başı sağa CICA DD üç signa.
B. 18. — 1 İstanbul. 2 Londra (*BMC*, 25, 9). 3 Minih. 4 Paris (*RG*, 38, 3).
Ön tarafı No. 2 ile aynı kalıptan.
- 2 No. 1 gibi. CICA DD Kerykeion.
B. 16 — 1 Berlin. 2 Londra (*BMC*, 25, 8). 3 Milâno. 4 Paris (*RG*, 38, 1). — Resim 4.
Ön tarafı No. 1 ile aynı kalıptan.
- 3 No. 1 gibi CICA DD Bereket boynuzu.
B. 17. — 1 Berlin. 2 Paris (*GR*, 38, 2).

- 4 CICA DD Nike, sola. Hermes b., sağa.
B. 19. — 1 Imhoof — Blumer. 2 Münih (RG, 38, 4).
- 5 CICA DD Nike, sola. CICA DD Kerykeion.
B. 18. — 1 Berlin.
- 6 CICA DD Nike, sola. Yunus balığı, sağa.
B. 18. — 1 Berlin (RG, 38, 5).
- Augustus (m. ö. 30 — m. s. 14)
- Divus Iulius'un resmi ile
- 7 DIVO IVLIO Caesar başı, DD Roma dişi kurdu, sağa, sola.
B. 20. — 1 Berlin.
- 8 DIVO IVLIO Caesar başı, No, 7 gibi. sağa.
B. 20. — 1 Berlin. 2 Londra. 3 Paris.
- 9 DIVOM IVLIVM Caesar başı; sağa. C. I. C. A. D.D.
B. 22. — 1. 2 Berlin (RG, 38, 6). Resim 2.
- 10 DIVO IVLIO Caesar başı, sola, yukarıda yıldız. C I C
B. 22. — 1 Londra (BMC, 25, 10). 2 Münih.
- 11 DIVO IVLIO Caesar başı, CCI Bereket boynuzu. sola.
B. 18. — 1 Londra. 2 Münih. 3 Paris.
- 12 DIVOS IVLIVS Caesar başı, sağa. AVGVSTVS IMP CIC Augustus başı, sağa.
B. 24. — 1 Berlin.

Augustus ve Livia

- 13 IMP CAESAR AVGVSTVS M GRANIVS MARCELLVS PONTIF MAX P Augustus ve Livia'nın büstleri, sola. PROCOS Taht üstünde Concordia, bereket boynuzu ile, sağa.
B. 28. — 1 Paris (RG, 38, 7).

Gaius (37 — 41)

- 14 C CAESAR AVG GERMANICVS PON M TR P Defne çelenkli başı, sola. GERMANICVS CAESAR DEC DEC SIC AP Germanicus başı, sola.
B. 27. — 1 Cambridge (Grose, 254, 1). 2 Londra. 3 Viyana.
- 15 CIVE DRVSIILLAE IVLIAE AGRIPPINAE Gaius'un üç kızkardeşinin büstleri, yıldızlı Drusilla. AGRIPPINA C CAESARIS AVG GERMANICI MATER CIC C C Agrippina I. elinde âsâ ve çanak, başı örtülü, tahtın üstünde, sola.
B. 30 — 33. — 1 Londra. 2 Milâno. 3 Münih. 4 Paris (RG, 38, 11). 5 Viyana. — Resim 1.
- 16 DRVSVS NERO CAESARIS RES DD Gaius'un kardeşlerinin başları, karşıkışıya. AGRIPPINA DIVA DRVSILLA IVLIA CIC Gaius'un üç kızkardeşi, ayakta.
B. 22. — 1 Berlin. 2 Paris (RG, 38, 10).

Claudius (41 — 54)

S a h t e

- 17 TIBEPHOE KAAVTHOE SEBAE-TOE Defne çelenkli başı, sağa. KAAPIOS AΠOΘAΩN MVPAEANQN Apollon cepheden, ayakta baş sola, çıplak, öne doğru uzatmış olduğu sağ elinde bir çanak.
B. 33. — 1 Paris (RG, 38, 9).
Arka taraftaki yazının üstünde bir kalpazan işlemiştir.

Nero (54 — 68)

- 18 N[E]RO AV[G] şuataçlı b., sola. [V] ICT AVG C[I]CA DD Nike, sola.
B. 24. — 1 Münih.

Vespasianus (69 — 79)

- 19 IMP VESPASIANVS AVG.. APOLLO... DD Apollon Ki-defne çelenkli başı, sağa. tharoidos, sağa.
B. 20 — 24. — 1 Münih. 2 Winterthur.

Titus (79 — 81)

- 20 TI [TVS C]AES VESPASIANVS AVG defne çelenkli başı, sağa. CO [L IVL] CONC APAM DD Concordia oturarak, bereket boynuzu ve çanak ile, sola.
B. 33. — 1 Paris (RG, 38, 12).
- 21 No. 20 gibi VICTO [RIA] AVG DD Nike, sağa.
B. 20. — 1 Berlin.

Traianus (98 — 117)

- 22 IMP NERVA CAES TRAIAN AVG GERM [PM] defne çelenkli başı, sağa. TR POT COS II CICA DD Genius, sola, bereket boynuzu ve dümen ile.
B. 30. — 1 Paris (RG, 38, 13).

Hadrianus (117 — 138)

- 23 IMP CAESAR TRAIANVS HADRIANVS AVGVSTVS P M TR P defne çelenkli ve mantolu büstü, sağa. COL IVLIAE CO APAM DD Aeneas kaçarken, sağa.
B. 29. — 1 Turin (RG, 38, 14).
- 24 IMP CAES TRAIANVS (!) HADRIA şua çelenkli ve mantolu büstü, sağa. COL IVLIAE CONCORD APAMENAE (!) DD Genius sola, No. 22 deki gibi.
B. 26. — 1 Berlin (RG, 38, 15).

Pius (138 — 161)

- 25 IMP CAES ANTONINVS AVG PPP mantolu, büst, sağa. GENIO CICA DD Genius sola, No. 22 deki gibi.
B. 29 — 33. — 1 Paris RG, 38, 17). 2 Viyana.
- 26 ANTONINVS AVG COS IIII defne çelenkli baş, sağa. CICA DD Roma dişi kurdu, sağa.
B. 21. — 1. 2 Londra (RG, 38, 18).
- 27 ANTONINVS AVGVSTVS CIC APAM DD Miğferli ve mızraklı Heros, sola, gemiye binerken.
B. 20. — 1 Münih,

- 28 ANTONINVS AVG başı, DD Bereket boynuzu, sağa.
B. 15. — 1 Berlin. 2 Gotha. 3 Londra.

Marcus

Caesar olarak (139 — 146)

- 29 M AVRELIVS CAES AVG APOLLINI CLAR CICA DD P F mantolu büstü, sağa, Elinde çanak olan Apollon, sola, genç.
B. 29. — 1 Cambridge (Grose, 253, 3). 2 Paris (RG, 38, 20). — resim 6. Ön tarafı No. 30 ile aynı kalıptan.
- 30 No. 29 gibi DIANAE LVCIF CICA DD Artemis, sağa, iki meşale ile.
B. 29. — 1 Paris (RG, 38, 18). Ön tarafı No. 29 ile aynı kalıptan.

Şerik-i saltanat olarak (146 — 161)

- 31 ... CAE ANTONINVS ... No. 39 gibi zırlı ve mantolu büstü. sağa, hafif sakallı.
B. 27. — 1 Londra. 2 Paris.
- 32 ... CAES ANTON ... zırlı ve mantolu büstü, sağa, hafif sakallı. LEIB [ERO] CICA DD Dionysos, sola, önde Pars.
B. 26. — 1 Berlin.
- 33 IMP CAE ANTUNI (!) Man CICA DD Roma dişi kurdu, tolu büstü sağa, hafif sakallı. sağa.
B. 20. — 1 Kopenhag. 2 Münih.
- 34 No. 33 gibi. CICA DD Kürekli gemi, sağa.
B. 20. — 1 Berlin. 2.3 Londra (RG, 38, 9).

Faustina II.

- 35 FAUSTINAC (!) AUG büstü NEPTUNI CICA DD Poseidon, sola, sağa.
B. 23. — 1 Leningrad (RG, 39, 1). Resim 3.

Commodus (180 — 192)

- 36 IMP CAES COMMODVS GENI OPTIMO COMMODO
ANTONINVS P F AVG P F AVG CICA DD Commo-
Defne zırh ve mantolu büstü dus ayakta, sola, Genius ona
sağa. çelenk takmakta; önde sunak,
B. 32. — 1 Londra (*BMC*, 25, 11. *RG*, 39, 2). Resim 10.
- 37 IMP CAES COMMODVS CIC APAM DD Diana Luci-
ANTONINVS P F AVG fera, sağa, elinde iki meşale,
defneli başı, sağa.
B. 27. — 1 Londra (*BMC*, 25, 12. *RG*, 39, 3). — Resim 7.
Ön tarafı No. 39 ile aynı kalıptan.
- 38 COMMODVS AN . VENVS CICA Aphrodite ge-
. Defneli başı, sağa. riye doğru, sola yüzen bir yu-
nus balığının üstünde oturmuş
olarak
B. 25. — 1 Paris (*RG*, 39, 6).
- 39 No. 37. gibi CICA DD Kürekli gemi, iki
yunus balığı, sola.
B. 27. — 1 Londra (*BMC*, 25, 13. *RG*, 39, 4).
Ön tarafı No. 37 ile aynı kalıptan.
- 40 No. 37 gibi. CICA DD Kürekli gemi, sola.
B. 25. — 1 Paris.
- 41 IMP CAES COMMO AN- CICA DD Bir geminin ön tar-
TONI PF AVG Defne zırh rafı, sola,
ve mantolu büstü, sağa.
B. 18. — 1 Londra (*BMC*, 25, 14). 2 Paris (*RG*, 39, 5).
- 42 No. 41 gibi. CICA DD Balık, sağa.
B. 20. — 1 Berlin. 2 Cambridge (*Grose*, 254, 2). 3 Londra (*RG*, 39, 7).
4 Viyana.

Severus (193 — 211)

- 43 IMP CAE L SEPT SEV COL IVL CONC AVG APAM
PER AVG Defneli başı, sağa, DD Çelenk.

- B. 33. — 1 Berlin. 2 mevki-i ticarete
44 IMP C L S SEV PE AVG CICA AVG DD Balık, sağa.
Defneli başı, sağa.
B. 20. — 1. 2 Berlin (*RG*, 39, 8). 3 Gotha.

Iulia Domna

- 45 IVLIA DOMNA AVG Büs- VENVS CICA AVG APAM
tü, sağa. DD Aphrodite, çıplak, sağa
doğru, ayakta
B. 22. — 1 Berlin. 2 Paris (*RG*, 39, 11).
- 46 No. 45 gibi. COL IVL CONC AVG APAM
DD Aphrodite Eros ile, sola
doğru yüzen bir yunus balığı-
nın üstünde oturarak.
B. 27. — 1 Paris (*RG*, 39, 10).
- 47 No. 45 gibi. COL IVL CONC AVG APAM
DD Diana Lucifera, sağa, elin-
de iki meşale.
B. 24. — 1 Viyana.
- 48 No. 45 gibi. CICA DD Marsyas, sağa doğ-
ru, şarap tulumu ile.
B. 21. — 1 Londra (*RG*, 39, 9).
- 49 IVLIA AVGVSTA Büstü, CICA APA DD Genius, sola,
sağa,
B. 25. — 1 Glasgow.
- 50 No. 49 gibi. [COL] IVL CONC AVG A-
PAM DD Aphrodite, cephe-
den, ayakta, çıplak; solda yunus
balığının üstünde Eros
B. 25. — 1 Londra.
- 51 No. 49 gibi. COL IVL CONC AVG APAM
DD Nike, sola doğru, dünya
küresinin üstünde
B. 25. — 1 Atina.

- 52 No. 49 gibi. CICA APA DD Kürekli gemi, sağa.
B. 25. — 1. 2 Berlin. 3 Londra (*BMC*, 25, 16). 4 Miláno. 5 Münih, 6 Paris (*RG*, 39, 12). 7 Turin. 8 Viyana. - Resim 5.

Carcalla

Şerik-i saltanat olarak (198 — 211)

- 53 IMP C M AVRELIUS ANTONINVS AVG defne zırh ve mantolu büstü, sağa, genç. COL IVL CONCORD APAM AVG DD Aeneas kaçarken, sağa.
B. 32. — 1 Paris (*RG*, 39, 16).
- 54 IMP C M AVR... defne zırh, ve mantolu büstü, sağa, sakalsız. [COL IVL] CONC AVG APAM DD Severus, Caracalla, ve Geta, sola, bir Suggetus üstünde otururken, önde Togatus.
B. 30. — 1 Münih.
- 55 IMP C M AVRELIUS ANTONINVS AVG defne, zırh mantolu büstü, sağa hafif sakallı. COL IVL CONC AVG APAM DD Caracalla ve Geta, karşı karşıya, birbirlerine ellerini verirken.
B. 33. — Paris (*RG*, 39, 15).
- 56 IMP C M AVRELIUS ANTONINVS AVG Defneli başı, sağa, hafif sakallı. COL IVL CONC AVG APAM DD Artemis, iki geyik tarafından çekilen bir av arabasının üstünde, sağa.
B. 28. — 1 Londra (*BMC*, 25, 17). 2 Paris (*RG*, 39, 14).
- 57 IMP C M AVRELIUS ANTONINVS AV Defneli başı sağa, hafif sakallı. COL AVL CONC AVG APAM DD Nike sola, dünya küresinin üstünde.
B. 22. — 1 mevki-i ticarete.
- 58 No. 57 gibi. COL IVL CONC AVG APAM DD meş'ale, Cista mystica ve üst üste konmuş kült kapı.
B. 22. — 1 Berlin. 2 Paris (*RG*, 39, 19). — Resim 9).

- 59 No. 57 gibi. CICA DD
B. 20. — 1 Berlin. 2 Londra (*BMC*, 25, 18).
- 60 ANTONINVS AVGVSTVS CICA DD Defne çelengi, (1). Defneli başı, sağa, hafif sakallı.
B. 18. — 1 Berlin. 2 Leningrad. 3 Paris.

b) Tek başına hüküm sürdüğü zamanda (212 — 217)

- 61 M AVREL ANTONINVS COL IVL CONC APAM AVG P F AVG Defne, zırh ve mantolu büstü, sağa. DD İki sancağın arasında alay kartalı.
B. 32. — 1 Münih. 2 Paris (*RG*, 39, 17). — Resim 13.
- 62 M AVREL ANTONINVS COL IVL CONC APAM AVG PIVS F AVG Defne, zırh ve mantolu büstü, sağa. DD Dört sancak.
B. 32. — 1 Paris (*RG*, 39, 18).
- 63 No. 61 gibi. COL IVL CONC AVG [A-PAM D] D Zeus, sola, tahtın üstünde, elinde çanak ve âsâ.
B. 32. — 1 Berlin (*RG*, 39, 13). 2 Londra.
- 64 No 61 gibi. COL IVL CONC APAM AVG DD Aeneas kaçarken, sağa.
B. 35. — 1 Mevki-i ticarete (*Mü. Kat. Hirsch* 29, 10, 640).

Geta

Caesar olarak (198 — 209)

- 65 L SEPT GETA CAES başı, sağa, çocukluk halinde CICA DD Genius, sağa.
B. 21. — 1 Paris.
- 66 No. 65 gibi. CICA DD Aphrodite, sola doğru yüzen bir yunus üstünde oturmuş olarak
B. 21. — 1 Gotha. 2 Paris (*RG*, 40, 1).

- 67 No. 65 gibi. COL IVL CONC AVG APAM
DD Dionysos, sola; pars.
B. 25. — 1 Turin. 2 Viyana.
- 68 No. 65 gibi. CICA DD Roma dışı kurtu,
sağa.
B. 19. — 1 Berlin (RG, 40, 2).
- 69 No. 65 gibi. CICA DD Kürekli gemi, sola.
B. 19. — 1 Berlin. 2 Londra.

Severus ve Caracalla ile beraber hüküm sürerken
(209 — 212)

- 70 IMP C GETA AVG Def- CICA DD Roma dışı kurtu,
neli başı, sağa. sağa.
B. 20. — 1 Münih (RG, 40, 3).

Macrinus (217 — 218)

- 71 IMP CAES M OPELL SE- COL IVL CONC APAM AVG
VER MACRINVS PI AVG DD Aeneas kaçarken, sağa.
Defne, zırh ve mantolu bü-
stü, sağa.
B. 35. — 1 Münih. 2 Vatikan. 3 Viyana (RG, 40, 4).

Heliogabalus (218 — 222)

- 72 ANTONINVS P F AVG- CICA AVG APAM DD Diana
VSTVS Defne, zırh ve man- Lucifera, sola.
tolu büstü, sağa.
B. 24. — 1 Londra. 2 Münih.
- 73 ANTONINVS P F AVGV- No. 72 gibi.
TVS Defne, zırh ve manto-
lu büstü, sağa.
B. 22. — 1 Berlin.

- 74 M AVREL ANTONINVS COL IVL CONC AVG APAM
P F AVG Defne, zırh ve DD Diana Lucifera, sola.
mantolu büstü, sağa.
B. 20. — 1 Londra. (RG, 40, 5).
- 75 No. 74 gibi. CICA DD Roma dışı kurtu,
sola.
B. 20. — 1 Berlin. 2 Paris (RG, 39, 20).

Severus Alexander (222 — 235)

- 76 IMP C M AVR SEV ALE- COL IVL CONC A... DD Ae-
XAND AVG Defne, zırh ve neas kaçarken, sağa.
mantolu büstü, sağa.
B. 34. — 1 Berlin (RG, 40, 6). 2 Leningrad. 3 Londra.

Maximinus (235 — 238)

- 77 IMP CAES C IVL VERVS COL IVL CONC APAM AVG
MAXIMINVS AVG Defne, DD Genius, sola.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 31 — 34. — 1 Londra (WC, 176, 4837).

Maximus

- 78 C IVL VER MAXIMVS CICA DD Roma dışı kurtu,
CAES Mantolu büstü, sağa. sağa.
B. 18. — 1. 2 Viyana (RG, 40, 7).

Gordianus (238 — 244)

- 79 M ANT GORDIANO P COL I C A AVG DD Athena,
AVG Şua çelenk, zırh ve sağa, elinde mızrak, öteki eli-
mantolu büstü, sağa. ni kalkanın üzerine koymuş
olarak
B. 18. — 1 Paris (RG, 40, 8).
- 80 No. 79 gibi CICA DD Kürekli gemi, sağa.
B. 18 — 1.2 Berlin. 3 ticarete (WC, 176, 4835). 4 Londra. 5 Münih.

Tranquillina

81 SAB TRANQVILLINAE CICA APA DD Kürekli gemi,
AVG Büstü, sağa. sağa.
B. 25. — 1 Berlin. 2 Cambridge (Grose, 254, 4), 3 Glasgow. 4 Londra.

82 SAB TRANQVILLINA No. 81 gibi.
AVG Büstü, sağa.
B. 22. — 1 Münih. 2 Paris (RG, 40, 9).

Philippus I. (244 — 249)

83 IMP C M IVL PHILIPPVS COL... APAM AVG DD Ge.
AVG Defne, zırh ve man- nius, sola.
tolu büstü, sağa.
B. 32. — 1 Münih (RG, 40, 10).

Philippus II.

84 M IVL PHILIPPVM CAES CICA APA DD Kürekli gemi,
zırh ve mantolu büstü, sağa. sağa.
B. 25. — 1 Berlin. 2 Paris (RG, 40, 12).

Otacilia

85 M OTAC SEVERA M AVG CICA APA DD Kürekli gemi,
Büstü, sağa. sağa.
B. 24. — 1 Berlin. 2 Milâno. 3 Münih. 4 Paris (RG, 40, 11).

Decius (249—251)

86 IMP C C M C Q TRAI A COL IVL CONC AVG APAM
DECCIVS PKA (!) Defne, DD Dionysos, sola.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 27. — 1 Berlin. 2 Leningrad. 3 Münih. 4 Paris (RG, 40, 13). 5 Tu-
rin. 6 Viyana. — Resim 11.

Etruscilla

87 ERENNIA ETRVSCILLA CICA AP DD Kürekli gemi,
AVG Büstü, sağa. sağa.
B. 22. — 1 Londra. 2 Paris (RG, 40, 14).

Trebonianus (251 — 253)

88 IMP CC TREBONIOGAL- CICA AP DD Kürekli gemi,
LO P F AVG Şua çelenk, sağa, yunus balığı.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 22. — 1 Berlin: 2 ticarette (WC, 176, 4838). 3 İstanbul. 4: 5 Lon-
dra (BMC, 25, 19. RG, 40, 15). 6 Münih.

89 No. 88 gibi, No. 88 gibi, fakat yunus balı-
ğı yok.
B. 22. — 1 Gotha. 2 Turin.

Volusianus (251 — 253)

90 IMP K C VIVIO VOLVS- COL IVL CONC AVG APAM
SIANO P F AV Defne, zırh DD Dionysos, sola.
ve mantolu büstü, sağa
B. 26. — 1 Berlin. 2 Paris (RG, 40, 16).

Valerianus (253 — 260)

91 IMP CAES P LIC VALE- COL IVL CONC APAM AVG
RIANVS P F AV Şua çel- DD Aeneas kaçarken, sağa.
lenk, zırh ve mantolu büstü,
sağa.
B. 26. — 1 Berlin. 2 Paris (RG, 40, 17). — Resim 12.

92 IMP C P LIC VALERI- COL IVL CONC AVG APAM
ANVS P F AVG Şua çelenk DD Aeneas kaçarken, sağa.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 26. — 1 Torino.

93 No. 92 gibi. COL IVL CONC AVG APAM
DD Genius, sola.
B. 28. — 1 Gotha. 2 Paris (RG, 40, 18). 3 Turin.

94 IMP C P LIC VALERI- COL IVL CONC APAM AVG
ANVS AVG Şua çelenk, DD Dionysos, sola.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 27. — 1 Paris.

95 No. 94 gibi, COL IVL CONC AVG APAM
DD Dionysos, sola.

B. 25. — 1. 2 Berlin. 3 Gotha. 4. 5 Londra (*BMC*, 25, 20). 6 Münih
7, 8 Paris (*RG*, 40, 19). 9 Viyana.

96 IMP C VALERIANVS AVG COL IVL CONC APAM AVG
Şua çelenk, zırh ve mantolu DD Diana Lucifera, sağa.
büstü, sağa.

B. 21. — Torino.

Gallienus (253 — 268)

97 IMP GALLIENVS AVG COL IVL CONC APAM DD
COS V Defneli başı, sola. Genius, sola.

B. 24. — 1 Gotha. 2 Turin. 3 Viyana.

98 IMP CAES P LIC GALLI- [COL] IVL CONC APAM
ENVS P F AV Şua çelenk AVG DD İmparator solda du-
zırh ve mantolu büstü, sağa. ruyor, Nike ona çelenk takıyor;
önde sunak.

B. 25. —

99 No. 98 gibi COL IVL CONC APAM AVG
DD Nike, sola.

B. 29. — 1 C 2 İstanbul. 3 Londra (*RG*, 40, 21).

100 No. 98 gibi. COL IVL CONC AVG APAM
DD Aeneas kaçarken, sağa.

B. 26. — 1.2 Berlin. 3 Cambridge (*Grose*, 254, 5). 4 Londra. 5.6 Paris
3).

101 No. 98 gibi. COL IVL CON APAM AVGV
DD Koloni kurucusu, sağa.

B. 26. — 1. 2 Londra. 3 Paris (*RG*, 40, 25).

102 IMP CAES P LIC GALLI- COL IVL CONC APAM AVG
ENVS P F AVG Şua çelenk DD Genius, sola.

zırh ve mantolu büstü sa-
ğa, omuzundan bir mızrak.

B. 26. — 1 Berlin. 2 Glasgow. 3. 4 Londra. 5 Paris.

103 No. 98 gibi. No. 102 gibi.
B. 26. — 1 Gotha. 2 Londra (*RG*, 40, 22). 3 Paris.

104 IMP C P LIC EGN GAL- COL IVL CONC APAM AVG
LIENVS AVG Şua çelenk, DD Genius, sola.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 24. — 1. 2 Berlin. 3 Londra. 4 Münih. 5 Paris. 6 Turin.

105 IMP CAES P LI GALLI- COL IVL CONC AVG APA
ENVS P F AV Şua çelenk, DD Dionysos, sola, önde pars.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 24. — 1 Imhoof-Blumer.

106 IMP CAE P LI GALLIE- COL IVL CONC AVG APAM
NOS (!) P F AVG Şua çelenk DD Dionysos, sola, önde pars.
zırh ve mantolu büstü, sağa.
B. 25. — 1 Paris. 2 Turin.

107 No. 102 gibi. CICA APA DD Diana Luci-
fera, sola.
B. 21. — 2 Münih.

108 No. 98 gibi. COL IVL... DD Sarapis sola,
âsâ ile, sağ elini kaldırmış, ön-
de sunak.
B. 25. — 1 Turin.

109 IMP CAES P LIC GAL- COL IU CONC AVG APAM
LIENVS AVG Şua çelenk, DD Sarapis, No. 108 deki gi-
zırh ve mantolu büstü, sağa. bi.
B. 27. — 1 Berlin (*NZ* 21, 1889, Lev. 1, 19). 2 Milâno. 3 Paris (*RG*
40, 20). 4. 5 Turin.

110 No. 98 gibi. [COL IVLC] O [N] C AVG
APAM DD Zeus sola, tahtta,
çanak ve âsâ ile.

B. 27. — 1 İstanbul.

Cornelius Valerianus

111 P LIC VALERIANVS N COL IVL CONC APAM AVG
CAES Defne, zırh ve man- DD Diana Lucifera, sağa.
tolu büstü, sağa.
B. 22. — 1 Berlin (RG 40, 26).

112 No. 111 gibi. CICA APA DD Kürekli gemi,
sağa.
B. 22. — 1. 2 Berlin. 3 Londra. 4 Paris. 5 Viyana.

113 No. 111 gibi. COL IV CONC APAM AVG
DD Aphrodite Eros ile birlik-
te, yunus balığının üstünde,
sola.

B. 22. — 1 İstanbul.

Çeviren : Afif Erzen

